

Handreiking Kerkvisitatie

'Huisbezoek' op gemeentelijk niveau

September 2023

1. Introductie

De regio's van de Nederlandse Gereformeerde Kerken hebben een primaire rol in ondersteuning, advisering en toezicht voor de kerken in de regio. Een belangrijk onderdeel daarvan is de visitatie, het 'huisbezoek' op gemeentelijk niveau.

De kerkorde vermeldt hierover in artikel E3, 'kerkvisitatie':

E3.1 De regionale vergadering benoemt een commissie van visitatoren die regelmatig alle kerken in de regio bezoekt.

E3.2 De visitatoren spreken met de plaatselijke ambtsdragers over hun functioneren, de opbouw van de gemeente en de vrede tussen de kerken.

E3.3 De kerkenraad geeft ook andere leden van de gemeente gelegenheid om met de visitatoren te spreken.

E3.4 Desgevraagd bieden de visitatoren hulp bij moeiten of conflicten in een gemeente.

In de kerkorde is geen nadere regeling voor kerkvisitatie, deze handreiking dient als aanzet voor uw eigen vormgeving.

2. Waarom kerkvisitatie?

Het hart van de kerk klopt in de plaatselijke gemeente waar we samen God de eer brengen, het geloof oefenen en elkaar bemoedigen. Zo'n hechte gemeenschap heeft baat bij openheid. Allereerst openheid naar de omgeving: zo ben je een stad op de berg en een licht op de kandelaar. Maar ook openheid naar zusterkerken. In een gesloten gemeenschap kunnen problemen je makkelijk boven het hoofd groeien en zijn ontsporingen moeilijk te vermijden. De visitatie is een vorm van openheid, met als doel: bemoediging, vroegtijdige signalering en wederzijdse uitwisseling.

Visitatie is in de eerste plaats bedoeld als *bemoediging*: werkers in dezelfde wijngaard mogen elkaar bemoedigen, ieders werk mag gezien worden en ieders inzet herkend. In de tweede plaats nodigt een regelmatig terugkerend gesprek uit om *problemen tijdig te benoemen* en vruchtbaar na te denken ter voorkoming van ongewilde situaties. En tenslotte is ook *uitwisseling* belangrijk: elkaar dienen met *best practices* en andere ervaringen.

3. Voorbereiding op de regio

Zoals in de kerkorde staat vermeld worden alle kerken in de regio regelmatig bezocht. In de regio wordt een visitatorencommissie ingesteld. Aan de hand van het aantal kerken in de regio en de frequentie van bezoeken kan bepaald worden hoe groot de commissie van visitatoren moet zijn. Een visitatiebezoek wordt afgelegd door twee visitatoren uit de commissie. Visitatoren hoeven geen afgevaardigde van een kerkenraad te zijn en zelfs niet allemaal dienstdoende ambtsdragers. Diversiteit is ook hier een groot goed. Denk bijvoorbeeld aan een commissie van mannen en vrouwen, mensen met zakelijke en met kerkelijke ervaring, ouderen en jongeren. Het advies is om de samenstelling regelmatig te wisselen, d.m.v. een rooster van affreden.

4. Plaatselijke afspraak

Visitatoren maken ruim op tijd een afspraak met een plaatselijke kerk voor bezoek aan een kerkenraadsvergadering. Tijdens dit bezoek worden vijf vaste vragen gesteld en vijf wisselende vragen. De commissie deelt de vragen met de kerkenraad en de kerkenraad bespreekt de vragen voorafgaand aan de visitatie. Er wordt geen schriftelijk antwoord geformuleerd. Het gesprek over de vragen binnen eigen kerkenraad is al een belangrijk onderdeel van de visitatie, nog los van de rapportage aan de visitatoren.

De kerkenraad informeert de predikant en gemeenteleden dat de visitatie zal plaatsvinden en geeft hen gelegenheid om met de visitatoren te spreken. Gemeenteleden kunnen visitatie echter niet aanwenden om nieuwe onderwerpen ter sprake te brengen die nog nooit met de kerkenraad gedeeld zijn. Ook moeten onderwerpen tijdig worden aangemeld.

5. Vijf vaste vragen

De visitatoren sturen voor hun bezoek tien vragen naar de visitatoren.

Bij elke visitatie komen de volgende vijf vragen ter sprake.

1. Waar dankt u God voor als u aan uw gemeente in het afgelopen jaar denkt?
2. Waar hebt u zorgen over en wat heeft extra aandacht nodig?
3. Hoe bespreekt u in de kerkenraad elkaars functioneren?
4. Welke ervaringen uit de gemeente zou u willen delen met de zusterkerken?
5. Wat hebt u nodig of wat zou u verlangen van de zusterkerken en het kerkverband?

Toelichting

Visitatoren "spreken met de plaatselijke ambtsdragers over hun *functioneren*, de *opbouw* van de gemeente en de *vrede* tussen de kerken", zo staat beschreven in de kerkorde. Op deze omschrijving zijn bovenstaande vijf vragen gebaseerd.

De *opbouw* van de gemeente wordt besproken in de eerste twee vragen. De eerste vraag nodigt uit om te doen wat Paulus in het begin van elke brief doet: formuleren waar hij God voor dankt bij die specifieke gemeente. De tweede vraag is een uitnodiging om ook zorgen te delen.

In de derde vraag wordt het *functioneren* van de kerkenraadsleden aan de orde gesteld, en wel op de manier die een toezichthouder zou kiezen: niet door een eigen oordeel over dat functioneren te vellen maar door te vragen naar de wijze waarop men dat zelf bespreekt.

De vraag naar de *vrede* tussen de kerken wordt ingevuld door beide laatste vragen, waarin de ambtsdragers worden uitgenodigd om de zusterkerken met goede raad te dienen en omgekeerd hun raad te vragen.

6. Vijf wisselende vragen

Naast de vijf vaste vragen voegen visitatoren per keer nog vijf aanvullende vragen toe. Te denken valt aan kerkelijke thema's, zoals de hereniging en samenwerking met andere gemeenten, prediking en eredienst, jeugd en jongerenwerk, pastoraat

---

en diaconaat, financiële en andere gaven. Ook meer algemene thema's zijn mogelijk, zoals geestelijk leidinggeven, beleid voor de toekomst, plaats in de samenleving.

Visitatoren kunnen ook [BKW Basis](#) gebruiken als input voor de visitatie. De preventieve enquête die SKW periodiek uitvoert in de kerken geeft een beknopt beeld van hoe er in de kerk wordt samengewerkt en welke thema's spelen. Iedere gemeente wordt eens per vier jaar uitgenodigd, of eerder op verzoek van de kerk of de visitatoren. Deelname is gratis en op basis van de resultaten krijgt een kerkenraad bespreekpunten aangereikt. Een verslag daarvan kan prima in de plaats komen van de vijf wisselende vragen.

7. Verloop van de visitatie

De visitatoren zijn te gast bij de plaatselijke kerkenraad, die de vergadering opent en sluit. De bezoekers stellen zich voor en voeren een gesprek met de kerkenraad waarbij de tien vragen als richtlijn dienen. Ze hoeven niet allemaal besproken te worden.

Eén van de visitatoren maakt een verslag en deelt dit met de kerkenraad. De gezamenlijke visitatoren maken eens per jaar een samenvattend verslag van alle verslagen. Dit wordt op de regiovergadering besproken.

Bijlage: Model voor uitnodiging aan een kerkenraad

Geachte broeders en zusters van de kerkenraad,

Hierbij bevestigen we de afspraak om kerkvisitatie te houden op <datum> in het kerkgebouw aan <adres>.

Doel

Visitatie is in de eerste plaats bedoeld als *bemoediging*: werkers in dezelfde wijngaard mogen elkaar bemoedigen, ieders werk mag gezien worden en ieders inzet herkend. In de tweede plaats nodigt een regelmatig terugkerend gesprek uit om problemen tijdig te benoemen en vruchtbaar na te denken ter *voorkoming* van ongewilde situaties. En tenslotte is ook *uitwisseling* belangrijk: elkaar dienen met *best practices* en andere ervaringen.

Onderwerpen

Om de visitatie goed te laten verlopen willen we u vragen om vooraf als kerkenraad te spreken over de volgende vragen. U hoeft er geen schriftelijk antwoord op te geven; we horen bij onze komst graag wat u heeft besproken.

1. Waar dankt u God voor als u aan uw gemeente in het afgelopen jaar denkt?
  2. Waar hebt u zorgen over en wat heeft extra aandacht nodig?
  3. Hoe bespreekt u in de kerkenraad elkaars functioneren?
  4. Welke ervaringen uit de gemeente zou u willen delen met de zusterkerken?
  5. Wat hebt u nodig of wat zou u verlangen van de zusterkerken en het kerkverband?
- < 6. t/m 10. nader in te vullen >

Optioneel: Wij maken graag gebruik van het [BKW-basis](#) verslag in onze visitatie. Indien u deelgenomen heeft aan deze enquête, wilt u het meest recente rapport dan met ons delen?

Predikant en gemeente

De kerkorde geeft aan dat uw predikant en gemeenteleden in de gelegenheid moeten worden gesteld om met ons te spreken. Overigens kunnen zij visitatie niet aanwenden om nieuwe onderwerpen ter sprake te brengen die nog nooit met u als kerkenraad gedeeld zijn. Ook moeten onderwerpen tijdig worden aangemeld. Daarom verzoeken we u om uiterlijk drie weken tevoren via kerkblad en mededelingen onze visitatie bekend te maken.

We kijken ernaar uit u te ontmoeten op <datum>.

Met christelijke groet,